

ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ХОРОВОГО СПІВУ ЯК НАЙВПЛИВОВІШОГО ВИДУ МИСТЕЦТВА, ДІЕВОГО ЗАСОБУ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Аналіз науково-педагогічної літератури, досвіду роботи студентських хорових колективів, нашої безпосередньої участі в діяльності народної чоловічої хорової капели Української державної юридичної академії в ролі хормейстра дали нам підставу визначити характерні особливості хорового співу як найпопулярнішого виду музичного мистецтва. Ними є:

1. Хоровий спів є найдієвішим засобом художнього впливу на слухачів та учасників співу. Хорова пісенна творчість розцвітає нев'янутими квітами любові до життя, рідної землі, її природи, в ній висвітлюються найкращі моральні якості людей: працьовитість, доброта, сердечність, розум, вірність, відданість, щирість, правдивість, краса. Поруч з цим в ній засуджуються потворні відносини між людьми: подружня невірність, синівська невдячність, лінощі, задрість, злість, зрада батьківщині.

2. Хоровий твір діє на почуття безпосередньо. В той час як інші види мистецтва, наприклад, твори образотворчого мистецтва, архітектура, поезія, діють спочатку на інтелект, а потім на почуття, пісня викликає емоційні переживання відразу ж і здатна викликати могутню реакцію слухачів. Відомий український педагог Григорій Ващенко підкреслив велику виховну і об'єднуючу роль музики, її злагіднюючий вплив на слухача. Коли «її слухає якась велика група людей, вона спільно переживає певний настрій, чи то буде радість, чи смуток, чи тиха журба. Крім того, музика, особливо урочиста, як наприклад, релігійні гімни, виводить

нас із кола дрібних щоденних, часто егоїстичних переживань і навіть примушує забувати своє «я». Людина в такому стані розчиняється в світі вічного і безмежного»¹.

3. Хоровий спів має поширення через різні види творчості. Його покликання полягає в морально-естетичному вихованні слухачів музики та її виконавців, задоволенні зростаючих потреб народу у створенні духовних цінностей. Хорові виконання забезпечують ознайомлення молодого покоління з неоціненними скарбами українського пісенного фольклору, спадщиною вітчизняної та світової класики, сучасними творами та оволодіння ними.

4. Хоровий твір ідейно і художньо впливає на мільйонну аудиторію, яка кожен день слухає і дивиться виступи співаків-любителів по радіо, телебаченню, в різних концертних залах і клубах як у себе на батьківщині, так і за її межами. Особливу роль він відіграє там, де немає професійних колективів і самодіяльні хори — єдине живе джерело музично-пісенної культури, безпосереднє спілкування з яким має величезне виховне значення.

5. Хоровий спів має різноманітні функції: виховну, пізнавальну, художньо-естетичну, комунікативну, функції відпочинку і розваги. Це свідчить про його різносторонній характер і великий діапазон виховних засобів, яким він володіє.

6. Хоровий спів є не тільки засобом активного відпочинку, прилучення до світу прекрасного, шляхом до музичної просвіти, але і є важливою суспільно корисною справою, яка сприяє формуванню всебічно розвинутої особистості².

7. Хоровий спів поєднує в собі два найсильніші фактори впливу на виконавця та слухача: слово і музику. Поєднавшись між собою, слово і музика здатні підняти людину на подвиг, спонукати до роздумів, добротності. Вони доповнюють і поглиблюють одне одного, формують художні смаки та благородні громадянські почуття.

Художнє слово, подане у надзвичайно виразній поетичній формі, є носієм моральних і етичних норм людини, воно виражає народний світогляд, побут, духовне обличчя народу, його долю, вдачу і ідеали. Слово, талановито поєднане з музикою, є всесильним, воно не має обмежень у передачі людських почуттів, настроїв, думок та прагнень. Як зазначають дослідники українського слова Стрюк Л. Б. та Стрюк М. І., «завдяки цим своїм властивостям народні піс-

¹ Ващенко Г. Виховний ідеал. — Полтава: Полтавський вісник, 1994. — С. 162.

² Шаміна Л. Работа с самодеятельным коллективом. — М.: Музыка, 1988. — С. 6.

ні зберегли духовний генетичний код нації навіть в зрусіфікованих регіонах України»¹.

8. Наслідки виконання залежать від ряду об'єктивних і суб'єктивних причин, серед яких основою необхідно вважати технічну підготовленість учасників хору, їх вміння емоційно передати закладений у творі художній образ, настрій. Управління процесом співу і контроль за ним здійснюються за допомогою якісної оцінки звучання голосу, яке повинно бути природним, вільним, темброво зкращеним. В зв'язку з цим одним з головних моментів в організації процесу співу стає розвиток вокального слуху, який тонко реагує на відхилення від необхідного тону і передає багату гаму фарб людського голосу.

9. Однією із важливих особливостей хорового співу є його колективна основа, яка значно ускладнює розв'язання питань відносно техніки виконання. Тут успіх залежить від кожного зокрема і від колективу в цілому. Саме у взаємодіюванні співака з колективом співаків, як елементу і цілого, полягає характерна риса хорового виконавства. Навчити співати кожного і навчити співати хором, в ансамблі — таким є двуєдине завдання вокально-хорового навчання, для виконання якого необхідне знання особливої техніки хорового виконавства, специфічних засобів виразності, пов'язаних зі своєрідністю і можливостями інструмента виконання — голосу.

Виховний вплив хорового дійства, а саме — колективну, свідомість, вірно визначив видатний вітчизняний педагог К. Д. Ушинський: «Який могутній педагогічний засіб — хоровий спів... У пісні, а особливо в хоровій, є взагалі не тільки те, що оживляє і освіжає людину, але й те, що організовує працю, надихає співаків до дружньої справи»².

Отже, хоровий спів, емоційно впливає на співаків та слухачів, сприяє формуванню морально-естетичної культури майбутнього спеціаліста, всебічному гармонійному розвитку його особистості.

¹ Стрюк Л. Б., Стрюк М. І. Відображення проблем духовності народу в ліро-епічних жанрах українського фольклору / В. кн.: Літературознавство, Просвіта і духовний ідеал українця. — Кривий Ріг, 1994.

² Ушинський К. Д. Вибрані педагогічні твори. — Т. 1. — М., 1939. — С. 341—342.